

27.3.2014

Dnro 384/4/14

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Mikko Sarja

KANSALLISKIELTEN TASAVERTAISUUS LAKIEHDOTUKSEN JULKAISEMISESSA

1

KANTELU

Kantelija pyysi eduskunnan oikeusasiamiehelle 27.1.2014 osoittamassaan kirjeessä tutkimaan maa- ja metsätalousministeriön luonnonvaraosaston menettelyä asiassa, joka koski kansalliskielten tasavertaisuutta lakiehdotuksen julkaisemisessa. Kantelijan mukaan lakiehdotus uudeksi kalastuslaiksi oli julkaistu 4.12.2013 ja tässä vaiheessa lakiehdotuksen perustelut oli julkaistu vain suomeksi. Samassa yhteydessä oli pyydetty myös lausuntoja asiaan liittyviltä tahoilta 24.1.2014 mennessä. Lakiehdotuksen ruotsinkieliset perustelut oli sen sijaan julkaistu vasta 10.1.2014, jolloin ruotsinkielisille lausunnonantajille oli jäänyt vähemmän aikaa antaa lausuntonsa. Kantelijan mukaan eri kieliryhmiä ei ollut kohdeltu tasapuolisesti.

2

SELVITYS

Kantelun johdosta hankittiin maa- ja metsätalousministeriön 9.4.2014 päivätty lausunto dnro 439/412/2014. Siitä ilmenee muun muassa seuraavaa.

Luonnos uudeksi kalastuslaiksi oli saatu ministeriössä valmiiksi lausunnonlehtä lähettämistä varten 4.12.2013 ja se oli kielilain 31 §:n 2 momentin nojalla päätetty julkaista myös ruotsiksi. Lakiehdotus oli valmisteltu ministeriössä suomen kielellä ja valmis ehdotus oli käännetty valtioneuvoston käännöstoimistossa ruotsin kielelle. Jotta lainvalmisteluprosessi olisi edennyt mahdollisimman tehokkaasti, ministeriö oli toimittanut lakiehdotuksen käännettäväksi osissa siinä järjestyksessä kuin suomenkieliset versiot olivat valmistuneet. Käännöstoimisto oli toimittanut ruotsin kielelle käännetyn version lakiehdotuksesta ministeriölle niin ikään osissa sitä mukaa kuin käännös oli valmistunut. Käännetty versio ehdotuksesta oli taitettu ministeriössä, minkä jälkeen se oli asetettu saataville ministeriön internet-sivuille.

Ministeriö oli vastaanottanut ruotsinkielisen käännöksen lakiehdotuksen pykälästä 29.11.2013, ja mainittu osio oli ollut saatavilla ministeriön internet-sivuilla jo lausuntoaajan alkaessa 4.12.2013 eli samanaikaisesti suomenkielisen version kanssa. Lakiehdotuksen yleisperusteluosio oli saapunut ministeriöön käännettynä 9.12.2013, minkä jälkeen se oli taitettu ja laitettu saataville ministeriön internet-sivuille 18.12.2013. Yksityiskohtaisten perustelujen osio oli saapunut ministeriöön käännettynä 10.1.2014 ja laitettu ministeriön internet-sivuille samana päivänä.

Ministeriön mukaan kalastuslain uudistuksessa oli kyse laajasta sekä poliittista että yleistä mielenkiintoa herättäneestä uudistuksesta, jolla oli vaikutuksia vuoden 2015 talousarvioon, sillä uusi laki oli ollut tarkoitus saattaa voimaan vuoden 2015 alusta. Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta oli ilmoittanut ministeriölle, että esitys oli niin merkittävä, että se olisi suotavaa saada eduskunnan käsiteltäväksi mahdollisimman pian. Ministeriön tarkoituksena oli saada kalastuslakiesitys eduskunnan käsiteltäväksi kevälistuntokaudella 2014, huomattavasti ennen säännönmukaista budjettilakien käsittelyaikataulua.

Lakiehdotuksen valmistelussa oli ministeriön mukaan pyritty toimimaan mahdollisimman tehokkaasti, jotta sen vaikutukset olisi voitu huomioida jo vuoden 2015 talousarvion laadinnassa ja eduskunnalle olisi jäänyt riittävästi aikaa käsitellä valmista hallituksen esitystä. Näistä syistä ministeriö oli pitänyt asianmukaisena julkistaa lakiehdotus lausuntoja varten suomen kielellä välittömästi sen valmistuttua eikä vasta sen jälkeen, kun sen ruotsinkielinen käännös oli kokonaisuudessaan valmistunut. Ruotsinkielinen versio oli julkaistu viivytyksettä käännöksen valmistuttua. Suomenkielisen esitysluonnoksen laittamisella lausunnonlehdelle ennen ruotsinkielisen version valmistumista oli pyritty turvaamaan esitykselle riittävä käsittelyaika eduskunnassa. Muun muassa siitä syystä, että ehdotuksen eri kieliversiot olivat tulleet saataville eri aikoina, ministeriö oli myöntänyt lisäaikaa lausunnon laatimiseksi kaikille sellaisille tahoille, jotka olivat sitä alkuperäisen lausuntoajan puitteissa viimeistään 24.1.2014 pyytäneet.

3

RATKAISU

Totean, että nyt on ollut kyse ministeriössä valmistuneen hallituksen esitysluonnoksen julkaisemisesta ministeriön verkkosivuilla. Kyse on siten ollut sekä säädösehdotuksen että sen perusteluiden julkaisemisesta, minkä vuoksi asiaa on soveltuvin osin arvioitava kielilain 31 §:n nojalla, vaikka käytettävissäni olleesta aineistosta ei sinänsä ilmenekään, että julkaisemisen kohteena olisi varsinaisesti ollut tuossa säännöksessä tarkoitettu erillinen julkaisu eli mietintö ainakaan sen tavanomaisessa merkityksessä.

Kielilain 31 §:n 1 momentin mukaan ministeriön sekä valtion komitean, toimikunnan, työryhmän tai vastaavan toimielimen säädösehdotukset ja niihin liittyvät mietinnöt julkaistaan suomeksi. Julkaisuun otetaan saman lainkohdan mukaan myös ruotsinkielinen tiivistelmä ja säädösehdotuksen ruotsinkielinen teksti. Säännöksen perusteluiden mukaan säädösehdotukset, siis ehdotetut laki- tai asetustekstit, on aina julkaistava kokonaisuudessaan myös ruotsin kielillä (HE 92/2002 vp, s. 92). Kielilain 31 §:n 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä puolestaan säädetään, että jos asianomaisen ministeriön harkinnan mukaan mietinnöllä on huomattava merkitys maan ruotsinkieliselle väestölle, se on julkaistava kokonaisuudessaan ruotsiksi. Vastuu tapauskohtaisesti tehtävästä käännöstarveharkinnasta on perustelujen mukaan asianomaisella ministeriöllä (HE 92/2002 vp, s. 92).

Suomen- ja ruotsinkieliset säädösehdotukset eli pykälätekstit oli nyt julkaistu ministeriön internet-sivuilla samanaikaisesti eli 4.12.2013, jolloin oli julkaistu myös suomenkieliset perustelutekstit kokonaisuudessaan. Sen sijaan ruotsinkieliset yleisperustelut oli julkaistu 18.12.2013 ja yksityiskohtaiset perustelut 10.1.2014. Näin ollen ruotsinkielinen aineisto oli julkaistu kokonaisuudessaan ja ollut saatavissa ministeriön verkkosivuilta vasta yli viisi viikkoa myöhemmin kuin suomenkielinen aineisto. Kyse on nyt siitä, tuleeko säädösehdotusten perustelut julkaista molemmilla kansalliskielillä samanaikaisesti, jos kaksikieliseen julkaisemiseen on ministeriön harkinnan mukaan ylipäätään päädytty.

Kielilain 30 §:n, joka koskee lakien ja muiden säädösten julkaisemista ja asetusten ja viranomaisten oikeussääntöjen antamista, perusteluissa todetaan, että antamisella tarkoitetaan sitä, että oikeussäännöt on julkaistava samanaikaisesti molemmilla kansalliskielillä (HE 92/2002 vp, s. 92). Sen sijaan säädösehdotuksia koskevan kielilain 31 §:n perusteluissa ei ole vastaavalla tavalla otettu kantaa eri kieliversioiden julkaisemisajankohtaan. Tämä on ymmärrettävä sitä taustaa vasten, että sitovien normien ja vasta ehdotusvaiheessa olevien normien oikeudellinen luonne on olennaisesti erilainen.

Edellä todetusta huolimatta ja kun kielilain keskeinen lähtökohta on kansalliskielten tasavertainen kohtelu eri yhteyksissä, mielestäni tulisi lähtökohtaisesti pyrkiä siihen, että jos lakiehdotuksella arvioidaan olevan huomattava merkitys maan ruotsinkieliselle väestölle, myös lakiehdotuksen perustelut julkaistaan samanaikaisesti molemmilla kansalliskielillä. Nyt ruotsinkielinen aineisto oli ollut kokonaisuudessaan saatavilla vasta useita viikkoja myöhemmin kuin suomenkielinen aineisto. Kun kuitenkin otetaan huomioon ne tapauskohtaiset syyt, jotka nyt olivat vaikuttaneet perustelutekstien kieliversioiden erilaiseen julkaisemisajankohtaan ja se, että ministeriö oli ottanut nämä erot huomioon myöntämällä lisäaikaa lausuntojen antamiselle, asia ei edellytä enempää toimenpiteitäni kuin että saatan edellä esittämäni käsityksen ministeriön tietoon.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3 esittämäni käsityksen maa- ja metsätalousministeriön tietoon lähettämällä sille jäljennöksen tästä päätöksestäni.